

Lähtökohtana on, että lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona. Muita kuin välttämättömiä lääkärin määräämiä lääkkeitä ei lapselle anneta varhaiskasvatuksen aikana. Yksikön lääkehoitosuunnitelman liitteenä on lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma, lapsen lääkehoitosuunnitelma lyhytaikaisessa lääkityksessä ja lääkkeenanto-päiväkirja. Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma laaditaan aina ennen varhaiskasvatuksen aloitusta tai välittömästi sen alussa. Terveydenhuollolla on pitkäaikaissairaiden lasten hoidon koordinointi vastuu sekä hoidon ohjaukseen ja seurantaan liittyvien käytännön järjestelyjen vastuu. Erikoissairaanhoidon toimiessa lapsen hoitovastuuyksikkönä (lasten ja nuorten sairauksien, lasten neurologian/ psykiatrian poliklinikka) yksikön toimijat osallistuvat terveydenhuollon asiantuntijoina lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatimiseen.

Lapsen lääkehoitosuunnitelmaan kirjataan huoltajan ja lapsen sekä hoitavan tahon yhteystiedot, lääkkeenantoon liittyvät toimenpiteet sekä arviointi, annettavan lääkkeen tiedot sekä antoreitti, perehdytysprosessi, lääkeluvan/pistoluvan myöntäjä, lääkehoitoa toteutettavien henkilöiden nimet sekä lääkehoitosuunnitelman hyväksyjä ja allekirjoittaja (päiväkodin johtaja). Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain ja aina lääkeannoksen taikka lääkkeen muuttuessa. Lääkehoitosuunnitelman päivityksen koollekutsujana toimii ryhmän lääkeshoidosta vastaava työntekijä.

Lapsen yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma liitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja säilytetään varhaiskasvatuksen päätyttyä yhdessä muiden lasta koskevien paperien kanssa arkistointisääntöjen mukaisesti. Poikkeuksena tilapäisen eli lyhytaikaisen lääkityksen lääkehoitosuunnitelmat, jotka säilytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä meneillään olevan toimintakauden loppuun asti ja hävitetään asianmukaisella tavalla sen jälkeen. Huoltajien, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen hoidosta vastaavan lääkärin (tai lääkärin valtuuttaman muun terveydenhuollon ammattihenkilön) kanssa sovittu lääkehoidon toteutus ja toteutuksesta vastaava henkilö (ja varahenkilö) kirjataan myös lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan sille varattuun kohtaan.

Perusopetus

Perusopetuksessa perhe huolehtii itse erityisruokavaliosta ilmoittamisen koululle. Usein asia ilmoitetaan omalle luokanopettajalle, joka kehottaa perhettä olemaan yhteydessä kouluterveydenhoitajaan. Terveystenhoitaja keskustelee perheen kanssa erityisruokavaliosta tarpeellisuudesta. Erityisruokavaliosta tehdään vain vakavissa ja pysyvissä tapauksissa erityisruokavalioilmoitus Mediatriin. Tieto erityisruokavaliosta menee terveydenhoitajalta koulun keittiöön.

Lääkityksen ilmoittaminen perustuu perheen suostumukseen ja tarpeeseen lääkityksen hoitamisesta kouluajaksi. Terveystenhoitaja ei ole vastuussa lääkkeiden säilyttämisestä tai antamisesta. Mikäli lääkitystä säilytetään ja sitä annetaan koulupäivän aikana oppilaalle, laaditaan yksilökohtainen lääkehoitosuunnitelma, jossa nimetään vastuuhenkilö ja varahenkilöt sekä nimetään lääkityksen säilytyspaikka ja toimintatavat. Yksilökohtainen lääkehoitosuunnitelma on tämän asiakirjan liitteenä lopussa. Lääkehoitosuunnitelmassa tulee tulla riittävän tarkasti selville lapsen sekä huoltajien tiedot, hoitavan tahon yhteystiedot, lääkkeenantoon liittyvät toimenpiteet sekä arviointi, annettavan lääkkeen tiedot sekä antoreitti, perehdytysprosessi, lääkeluvan/pistoluvan myöntäjä, lääkehoitoa toteutettavien henkilöiden nimet sekä lääkehoitosuunnitelman hyväksyjä ja allekirjoittaja (rehtori/apulaisrehtori/koulunjohtaja). Terveydenhuollolla on pitkäaikaissairaiden lasten hoidon koordinointi vastuu sekä hoidon ohjaukseen ja seurantaan liittyvien käytännön järjestelyjen vastuu. Erikoissairaanhoidon toimiessa lapsen hoitovastuuyksikkönä (lasten ja nuorten sairauksien, lasten

neurologian/ psykiatrian poliklinikka) yksikön toimijat osallistuvat terveydenhuollon asiantuntijoina lapsen yksilöllisen lääkehoitosuunnitelman laatimiseen.

4 Yhteistyö oppilaiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetus- ja koulu yhteisöissä työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä. Oppilaiden, huoltajien, Liperin kunnan opetustoimen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa tapahtuu yksiköiden yhteisöllisen opiskeluhooltotapaamisten yhteydessä. Lisäksi tätä yhteisöllistä työtä tehdään laajasti kouluyksiköiden omissa vanhempaintoimikunnissa, oppilaskuntatoiminnan sekä jopa kyläyhdistystoiminnan avulla. Osallisuutta opiskeluhoollotyöhön varmistetaan huoltajille, oppilaille ja henkilökunnalle kohdisteluilla kyselyillä. Lukuvuosittain teetämme hyvinvointikyselyt oppilaille, henkilökunnalle ja huoltajille. Näistä kyselyistä saamme tietoa kouluyksiköiden toiminnasta.

Tämän opiskeluhoollosuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet Liperin kunnan yksiköistä valitut opiskeluhoollon ohjausryhmän jäsenet sekä koulujen henkilökunta, huoltajat vanhempainneuvostot sekä oppilaskunnat omissa kokouksissa. Liperin kunnan opiskeluhoollosuunnitelmaa päivitetään lukuvuosittain kevään kokoontumisissa ja huoltajien, oppilaiden sekä henkilökunnan ja yhteistyökumppanien osallisuus varmistetaan aina.

Yksikköjen opetus- ja muu henkilökunta perehdytetään ja kaikille kuuluvan yhteisöllisen työskentelyn osaamisen varmistaminen tapahtuu yksiköittäin henkilöstökokouksissa. Huoltajat perehdytetään yksiköiden opiskeluhoollotyöhön vanhempainilloissa ja -tapaamisissa.

Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun, erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä tapahtuu aina siten, että tarvittava verkoston monialaistaja on Siun soten opiskeluhoollon työntekijä (terveydenhoitaja, kuraattori tai psykologi). Verkostoyhteistyössä oppilaalle nimetään aina vastuutyöntekijä Siun sotelta sekä esiopetus- tai kouluyksiköstä varavastuutyöntekijä (joka on usein oppilaan erityisopettaja/opettaja). Moniammatillisiin verkostoyhteistyöpalavereihin kutsutaan oppilaan asiaan liittyvät verkoston työntekijät huoltajien ja/tai oppilaan suostumuksella. Näistä palavereista kirjataan opiskeluhoollomuistio (salassa pidettävät asiat) tai asiat kirjataan lyhyesti oppilaan pedagogiseen asiakirjaan, jos asiat eivät ole salassa pidettäviä koulun käyntiin liittyviä asioita. Oppilaan monialaisen verkoston yhteistyökumppaneja voivat olla esim. lastensuojelu, erikoissairaanhoido, kunkin oppilaan asiaan liittyvät verkostot.

Konsultatiivista yhteistyötä tehdään tarvittaessa Liperin kunnan Elmeri-koulun Honkalammen koulun kanssa, Siun soten sairaalakoulun konsultatiivisten erityisopettajien kanssa sekä tarvittaessa valtakunnallisesti muiden vaativan erityisentuen eli vaatu-toimijoiden kanssa.

Liperin kunta on panostanut varsinaisten Siun soten opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori) lisäksi ennaltaehkäisevään työhön palkkaamalla kuntaan hyvinvointipedagogeja. Kunnassa on hyvinvointipedagogeja Ylämyllyn koulussa kaksi, 1.–6. luokan oppilaille yksi (vakinaisen) ja 7.–9. luokan oppilaille yksi määräaikainen hyvinvointipedagogi. Lisäksi rekrytoinnissa on lukuvuodeksi 2023–2024 muille kouluille yksi hyvinvointipedagogi määräaikaisena. Esiopetuksessa työskentelevät kiertäen eri yksiköissä kolme varhaiskasvatuksen hyvinvointipedagogia. Lisäksi hankerahoituksella on voitu palkata musiikki- ja taidekasvattajia sekä digiohjaajia. Ylämyllyn yläkoululla työskentelee Siun soten asiantuntijahoitaja psykologivajeen vuoksi. Asiantuntijahoitajan työalue on Liperi-Heinävesi. Asiantuntijahoitaja tekee tukikeskustelutyötä oppilaiden ja opiskelijoiden psyykkisen hyvinvoinnin tukemiseksi.

Yläkoululla vahva yhteisöllinen toimija on koulunuorisotyö, joka on nuorten arjessa jokaisena koulupäivänä niin välituntisin kuin myös tarvittaessa oppituntien aikana. Koulunuorisotyö on vahva toimija ryhmäytymisen järjestäjänä ja 6.–7. luokan nivelvaiheessa. Yläkoulun yhteydessä on fyysisesti myös Ylämyllyn alueen nuorisotilat.

Liperissä tehdään vahvaa yhteisöllistä yhteistyötä kunnan liikuntaseurojen kanssa. Liperin kunta kuuluu Harrastamisen Suomen malliin. Eri yhteisöjen kanssa järjestetään kerhoja heti koulupäivän jälkeen kaikille ikäluokille. Kerhot ovat liikunta-, kuvataide-, kotitalous-, käsityö-, peli- ja ohjelmointikerhoja. Seurakuntien kanssa teemme tiivistä yhteistyötä. Laadimme yksiköittäin yhteistyösopimuksia, joilla sovitaan yhteistyöstä. Seurakuntien kanssa sovittuun yhteistyöhön kuuluu tärkeänä osana osallistuminen mahdolliseen kriisityöhön ja kirkollisiin pyhiin kuuluvien tilaisuuksien tai aamunavauksien järjestäminen (koulun tiedottaa asiasta oppilaita ja huoltajia).

Lisäksi hyvin merkityksellistä yhteistyötä Liperin kunnan alueella tehdään Seutu- ja musiikkiopiston kanssa, jotka tuottavat yhteisön asukkaille paljon harrastuspalveluja. Sekä Seutu- että musiikkiopisto käyttävät esiopetus- ja koulurakennuksia toimintaansa.

Tarvittaessa yhteistyö tehdään poliisin tai muihin tarvittavien toimijoiden kanssa, jos yhteisöllisissä ilmiöissä on tullut esille heille kuuluvia asioita. Tavoitteena on, että yksiköiden yhteisöllisissä opiskeluhoitopalavereissa pystytään ennakoimaan ja keskustelemaan vallalla olevista ilmiöistä eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Eryteisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyökumppanina perheille on Ylämyllyllä kaikille perheille avoin tila, kohtaamispaikka Kota, jossa voi viettää aikaa rennon ja vapaamuotoisen yhdessäolon merkeissä. Tiloissa toimii kootusti lapsiperheiden tukipalveluita kuten järjestöjä, perhetyö, varhaiskasvatus ja seurakunta. Näiden toimijoiden apua voi kuka tahansa helposti hyödyntää. Kota on matalan kynnyksen paikka, jossa saa vertaistukea, juttu- ja leikkiseuraa. Kodassa järjestetään erilaisia tapahtumia, kerhoja ja ammattilaisten vierailuja.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon periaatteista ja toiminnasta tiedotetaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa, koulun/yksikön kotisivuilla ja vanhempainilloissa. Yhteisölliset opiskeluhoitokokouksien muistiot ovat julkisia ja ne ovat luettavissa koulujen/yksiköiden kotisivuilla.

5 Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Alla olevat kaksi suunnitelmaa ovat tärkeä osio opiskeluhoitoa. Näihin suunnitelmiin voi tehdä koulukohtaisia lisäyksiä tekemällä tarkennuksia yksiköiden lukuvuosisuunnitelmien opiskeluhoitokohtaan.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Sisällys

- 1 Johdanto
- 2 Väkivalta
 - 2.1 Väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- 3 Kiusaaminen
 - 3.1 Kiusaamisen muodot
 - 3.2 Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen esi- ja perusopetuksessa
 - 3.3 Kiusaaminen rikoksena
- 4 Häirintä
 - 4.1 Häirintään puuttumisen suunnitelma
- 5 Väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ennalta ehkäiseviä ja yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia esi- ja perusopetuksessa
- 6 Muut turvallisuutta lisäävät toimet
- 7 Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennalta ehkäisy ja siihen puuttuminen yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla
- 8 Yhteistyö huoltajien ja viranomaisten kanssa
- 9 Ongelmatilanteen ratkaisu esi- tai perusopetuksessa
- 10 Tiedottaminen ja perehdyttäminen sekä suunnitelman päivittäminen

1 Johdanto

Liperin kunnan esi- ja perusopetuksen Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sisältöä määrittävät perusopetuksen opetussuunnitelmassa ja opiskelijahuoltolaisissa määritellyt kriteerit. Suunnitelma on laadittu Liperin kunnan oppilashuollon ohjausryhmässä ja se on osa kunnan opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Suunnitelmassa oppilaalla tarkoitetaan myös esioppilasta ja opettajalla esiopettajaa.

2 Väkivalta

Väkivalta on tuottamuksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua henkisen/ fyysisen voiman tai vallan käyttöä. Väkivalta voi ilmetä tavaroiden heittäjänä/ paikkojen rikkomisena, henkisenä väkivaltana (esim. uhkailuna), ruumiillisena väkivaltana (esim. potkimisena/tönimisenä) tai aseella uhkaamisena. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kunkin yksilön perusoikeuksiin kuuluu koskemattomuus esiopetuksessa ja koulussa.

2.1. Väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Väkivallan käyttö on kielletty. Väkivaltaan puututaan koulussa välittömästi. Väkivaltatilanne selvitetään mahdollisimman pian kaikkien osapuolten läsnä ollessa. Uhri viedään tarvittaessa terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen vammojen todentamista tai hoitamista varten. Tilanteesta laaditaan kirjallinen tapaturmailmoitus ja muut mahdolliset asiakirjat. Väkivallanteosta ollaan aina yhteydessä sekä väkivallan tekijän että uhrin huoltajaan. Tarvittaessa tiedotetaan poliisille ja sosiaalityöntekijälle. Kriisiryhmä järjestää tarvittaessa ensiapua. Tapahtuman jälkeen keskustellaan sekä oppilaiden että henkilökunnan kanssa. Ulkopuolisen avun käyttöä voidaan harkita, kun seurataan oppilaiden ja henkilökunnan reaktioita. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä oppilas poistumaan luokasta, muusta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta. Rehtori ja opettaja voivat oppilasta poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. (Perusopetuslaki 36b§) Esioppilasta ei voida poistaa yksikön tiloista tai jättää ilman aikuisen välitöntä läsnäoloa.

Kun oppilas poistetaan ryhmätilasta, hänet ohjataan aikuisen valvontaan rauhalliseen omaan tilaan ja oppilaan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Voimakeinojen käyttö on kirjattava ja kirjaus laaditaan Wilmaan oppilaan tietoihin välittömästi. Kun väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäisy (toiseen oppilaaseen kohdistuva tai oppilas vahingoittaa itseään) vaatii oppilaan kiinnipitoa, on toimenpiteet kuvattu kriisisuunnitelmassa.

Seuraamuksena väkivaltaisesta käyttäytymisestä voidaan käyttää kasvatuskeskustelua ja jälki-istuntoa (ei koske esioppilaita) tai koulu voi tehdä ilmoituksen poliisille vakavissa väkivaltatilanteissa. Oppilaan huoltajille ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii oppilaan opetuksen epäämistä eli oppilaan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta väkivallasta niihin syyllystyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Esioppilas voidaan lähettää kotiin kesken esiopetuspäivän vain vanhempien aloitteesta, saattajan kanssa.

3 Kiusaaminen

Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä ja sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, henkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluyhteisön ulkopuolinen henkilö. Kiusaamista on, kun yhdelle ja samalle oppilaalle tai ryhmälle aiheutetaan **systemaattisesti, toistuvasti ja tahallaan** sanallisesti tai fyysisesti paha mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun/kiusattujen on vaikea puolustautua. Toistuvuus tarkoittaa sitä, että sama oppilas joutuu yhä uudestaan muiden ilkeän tai vahingoittavan toiminnan kohteeksi. Tahallisuus merkitsee, että tekojen tarkoitus todella on loukata tai aiheuttaa harmia ja paha mieltä. Jos toista ihmistä loukkaa vahingossa, asia tulee selvittää, vaikka kysymys ei varsinaisesti kiusaamisesta olekaan. Vaikeus puolustautua tarkoittaa sitä, että kiusattu on jollain tavoin kiusaajaansa nähden heikommassa asemassa. Kiusattu voi olla fyysisesti heikko, hyvin arka tai hän saattaa olla luokalla uusi oppilas, jolle ei ole vielä muodostunut kiusaamiselta suojaavaa kaveripiiriä. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä.

3.1 Kiusaamisen muodot

Sanallisen kiusaamisen muotoja ovat nimittely, pilkkaaminen, ilkeämielinen vihjailu, pelottelu, uhkaaminen, kiristäminen, pakottaminen tekemään jotakin, tahallinen väärinneuvominen, haukkuminen, lällätteleminen, häpäiseminen, ilkkuva matkiminen ja toisen naurunalaiseksi tekeminen. Sanat eivät jätä fyysisiä jälkiä, vaan niiden loukkaavuus kohdistuu kiusatun itsetuntoon ja minäkäsitykseen, vahingoittaen hänen tapaansa suhtautua itseensä ja muihin.

Epäsuora kiusaaminen tarkoittaa sitä, että kiusaaja ja kiusattu eivät kohtaa kasvoitusten; he eivät ole samassa tilanteessa kiusaamisen tapahtuessa. Epäsuora kiusaaminen on usein luonteeltaan sosiaalista manipulointia, eli kiusaaja pyrkii vaikuttamaan muihin oppilaisiin siten, että nämä alkaisivat karttaa kiusattua ja suhtautua häneen kielteisesti (syrjiminen, eristäminen porukasta, toisen/toisten yllyttäminen yhtä vastaan, toisen puolustamisen estäminen ja yksin jättäminen, tavaroiden piilottelua, tavaroiden luvatta ottaminen tai särkeminen). Manipulaatio voidaan toteuttaa myös levittämällä perättömiä juttuja kiusatusta ja rikkomalla siten hänen välejänsä muihin oppilaisiin. Epäsuoran kiusaamisen uhri huomaa vähitellen olevansa luokassaan yksin vailla muiden seuraa. Pahimmillaan koko ryhmä kääntää hänelle selkensä.

Fyysistä kiusaamista ovat esimerkiksi töniminen, lyöminen, nipistely, tyrkkiminen, kamppaaminen, maahan kaataminen, hiuksista vetäminen, kuristaminen, esineellä heittäminen, potkiminen sekä kaikki muu käsiksi käyminen. Fyysisen kiusaamisen äärimuotoja (raju väkivalta ja pahoinpitely) sisältävissä kiusaamistapauksissa on harkittava rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Kännykän ja netin kautta kiusaaminen on teknisesti helppoa, se ei vaadi kuin muutaman klikkauksen tai napin painalluksen. Usein nimettömyys ja pieni kiinnijäämisen riski houkuttelevat kokeilemaan sellaista, mitä muuten ei tekisi. Netissä tai kännykällä voi levittää juoruja, noloja valokuvia tai henkilökohtaisia tietoja, tai lähettää nimettömästi pilkkaavia tai uhkailevia viestejä. Koulukiusaaminen rajoittuu yleensä kouluaikaan, mutta netin kautta kiusaava tavoittaa uhrinsa, milloin vain.

3.2 Kiusaamisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen esi- ja perusopetuksessa

Kaikilla esi- ja perusopetuksen aikuisilla on velvollisuus puuttua kiusaamiseen. Kun epäily kiusaamisesta tulee tietoon, tulee aina laatia kiusaamisen muistio/täyttää seulontalomake, johon kootaan perustiedot

tapahtuneesta. Opettajan/luokanvalvojan tulee selvittää, onko kyseessä yksittäinen oppilaiden välinen konflikti tai riita vai kiusaaminen. Muistio/seulontalomake palautetaan yksikkökohtaisesti sovitulle henkilölle/kiusaamisen vastaiselle tiimille, joka ryhtyy selvittämään tapausta, jos kysymyksessä on kiusaamistapaus. Koulukohtaisissa opiskeluhuollon suunnitelmissa kuvataan koulun/esiopetuksen tarkemmat toimet kiusaamisen ehkäisemiseen ja puuttumiseen.

3.3 Kiusaaminen rikoksena

Kiusaamisen selvittämiskeskustelut eivät aina ole riittävä toimenpide. Joskus kiusaaminen on rikos ja siitä pitää tehdä rikosilmoitus poliisille. Joissakin, esimerkiksi fyysistä väkivaltaa sisältävissä tapauksissa on syytä ryhtyä rikosoikeudellisiin toimenpiteisiin. Lievää vakavampi väkivalta ja kaikki seksuaalirikokset pitää aina ilmoittaa sekä lasten suojeluun että poliisille. Pahoinpitelytilanteissa tutkintapyyntö poliisille voivat tehdä kiusatun vanhemmat tai kiusattu itse. Nuoren rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana, jo tätä nuorempi on kuitenkin vahingonkorvausvastuussa aiheuttamistaan vahingoista. Alle 15-vuotiaalle voi tulla kysymykseen muut seuraamukset paitsi lainmääräämä rangaistus.

Kiusaamiseen liittyviä rikosnimikkeitä voivat olla pahoinpitely, kunnianloukkaus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen ja laiton uhkaus. Laiton uhkaus saattaa olla suullista uhkailua, kirje, tekstiviesti tai sähköposti tai fyysistä uhkailua esim. aseella. Uhkaus voi kohdistua yksilön fyysiseen tai henkiseen koskemattomuuteen. Kunnianloukkaukseen voi syyllistyä esittämällä valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että se vahingoittaa loukattua tai aiheuttaa tälle kärsimystä. Kunnianloukkaukseksi luetaan myös sen aiheuttaminen, että loukattu joutuu halveksunnan kohteeksi. Ruumiillinen väkivalta, toisen terveyden vahingoittaminen, täyttää rikoslain pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön. Pahoinpitely on ns. virallisen syytteen alainen rikos. Tämä tarkoittaa rikoksia, jotka poliisi tutkii aina, vaikka uhri ei haluaisikaan tekijälle rangaistusta. Lievässä pahoinpitelyssä aiheutetaan toiselle fyysistä kipua, josta ei jää pysyvää jälkeä. Esimerkkejä ovat läimäytys kasvoille, tukistaminen tai töniminen.

4 Häirintä

Häirintä esiintyy epäasiallisena kohteluna tai puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta. Häirintä voi myös ilmetä ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Häirinnän ei tarvitse olla jatkuvaa eikä se välttämättä kohdistu heikompaan. Häirintää on aina sellainen toiminta, jota jatketaan, vaikka häirinnän kohde on pyytänyt lopettamaan. Jokainen viranomainen on velvollinen edistämään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti toiminnassaan sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esim. halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saattavat tuntumaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi. Sukupuoleen perustuva häirintä on syrjintää.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu (eleitä/ilmeitä) ja seksuaalisesti värittyneet vitsit, nimittely, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Sanallinen, sanaton tai fyysinen käytös, ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskettaminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi myös tapahtua puhelimen tai netin välityksellä. Sukupuolisesta häirinnästä on kyse silloin, kun häirintää jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi sen olevan epämiellyttävää.

Seksuaalista häirintää ei koulussa hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi. Asianosaisilla on oikeus viedä häirintä eteenpäin ja siitä voi seurata rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Loukkaavaa käytöstä ei koulussa hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä tai rasististen viestien lähettäminen. Jatkuvasta rasistisesta käytöksestä koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä kouluissa.

4.1 Häirintään puuttumisen suunnitelma

Se kuka on ensimmäisenä häirintätilanteen havainnut, on velvollinen viemään asian käsittelyä eteenpäin ja kertomaan asiasta esimiehelle tai opiskeluhollosta vastaavalle henkilölle.

Häirintä tapauksissa keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tapahtumien kulku (mahdollisesti myös kirjallisena) sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu, jos sopimus ei pidä.

- Suoritetaan asianmukaiset rankaisutoimet; kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjataan tapahtumat Wilmaan /TinyAppiin ja tiedotetaan huoltajia tapahtuneesta
- Sovitaan seurannasta: uusi tapaaminen esim. kahden viikon kuluttua osapuolten kanssa. Seurataan, toistuuko tilanne. Jos toistuu, pyydetään huoltajaa tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta sekä pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi.
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaisesti koulun opiskeluhoitohenkilöstölle ja ohjataan tarvittaessa tukikeskusteluihin kuraattorille, terveydenhoitajalle, koulupsykologille, jne.
- Opiskeluhoito huolehtii, että asianomainen sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen; tarvittaessa järjestetään yksilökohtaisen oppilashuollon tapaaminen
- Vakavimmissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.
- Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

5 Väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää ennalta ehkäiseviä ja yhteisöllisyyttä vahvistavia toimia esi- ja perusopetuksessa

- Aikuiset ajoissa paikalla oppitunnille ja valvontavuoron alkaessa
- Esi- ja perusopetuksen suunnitelmallinen ja tiivis yhteistyö; kummitoiminta, yhteisopettajuus, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen jne.
- Kerhotoiminta
- Kiusaamisen vastainen toiminta kouluissa ja esiopetuksessa; jokaisella koululla on koulun kiusaamisen vastaisen toimintamalli ja selkeä tiedotus toimintamallista (oppilaat, kodit, henkilökunta)
 - Huolilaatit, joiden avulla oppilaat voivat kertoa kiusaamisesta
- Kodin ja koulun yhteistyö, esim. vanhempainvartit 1. luokilla, oppimiskeskustelut
- Koulun yhteiset tapahtumat:
 - yhteiset juhlat, erikoispäivät, pelitunnit, pajapäivät, salipäivänavaukset
 - yhteistyö seurakuntien, nuorisotoimen ja poliisin kanssa
- Kuraattorien ja hyvinvointipedagogien toiminta

- Liikkuvakoulu
- Oppilaan osallisuuden korostaminen koulun toiminnassa:
 - Oppilaskunnan hallituksessa edustus jokaiselta luokka-asteelta, edustajat valitaan äänestämällä
 - Tukioppilastoiminta 7.-9.-luokilla
 - Hyvinvointikyselyt: oppilaiden kuuleminen ja ajankohtaisiin ilmiöihin nopea puuttuminen
 - Vertaissovittelu VERSO ja miniVERSO
 - Luokkakokoukset, luokanopettajan tunnit, luokanvalvojavartit ja -tunnit
 - kummioppilastoiminta
 - digiagenttitoiminta
- Oppilaiden viihtyvyyden lisääminen, mm. välituntitoiminnan lisääminen, yhteiset teemapäivät ja tapahtumat
- Oppilaan tukemiseksi tehtävät kirjaukset tehdään tuen asiakirjoihin
- Riittävän valvonnan järjestäminen välitunneille
 - Valvojana toimii valvontaan määrätty opettaja. Välitunneilla valvontatyöparina voi olla myös koulunkäynninohjaaja. Opettaja on aina vastuussa valvontatapahtumasta. Valvojan tehtävänä on puuttua välittömästi havaitsemiinsa kiusaamis- tai väkivaltatilanteisiin ja arvioida jatkotoimenpiteiden tarve. Valvojan tehtävänä on toimia selvittelyn alullepanijana ja määrätä tarvittavat jatkotoimenpiteet, kuten kasvatuskeskustelut ja jälki-istunto. Tarvittaessa valvoja kirjaa tapahtumien kulun ylös mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten ja kootaan yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä. Oppilaalle voidaan myös tarvittaessa määritellä yksilöllinen valvonnan tarve. Tällöin yksilöllisen valvonnan vastuuhenkilöksi voidaan määrätä myös koulunkäynnin ohjaaja. Yksilöllisen valvonnan tarve kirjataan oppilaan tukitoimeksi yleisen tuen tukitoimiin, tehostetun tuen oppimissuunnitelmaan tai erityisen tuen HOJKS:n. Tukitoimen tarpeellisuutta arvioidaan kaksi kertaa lukuvuodessa tai tarvittaessa useamminkin.
- Ryhmäyttäminen ja nivelvaiheet; alkuluokkien ja/tai 1. muodostaminen sekä 7.luokkien muodostaminen, 2,-3. nivelvaiheen huomioiminen
 - Luokkien muodostamisessa huomioitava luokkien toimivuus, kaverisuhteet ja työrauha

Uusien luokkien ja opetusryhmien ryhmäytymiseen liittyvät toimet:

 - siirtymävaiheeseen eskarista ekaluokalle liittyvät tutustumiskäynnit (kouluun tutustumispäivä keväällä toukokuussa sekä vuoden mittaan yhteistyötä eskareiden ja ekaluokkien välillä esim. välitunneilla) tai yhteistoiminta jo toimivissa alkuluokissa
 - alakouluissa kummiluokkatoiminta
 - opettajat käyttävät aikaa luokan ryhmäyttämiseen
 - siirtymävaiheeseen alakoulusta yläkouluun ja siihen liittyvät tutustumiskäynnit (koulukierrokset 6lk, yläkouluun tutustumispäivä keväällä toukokuussa)
 - 7.-luokkalaisilla elokuussa ryhmäyttämispäivät ja luokanvalvojan tunnit pitkin lukuvuotta
- Selkeät toimintamallit, joiden pohjana ovat koulun järjestyssäännöt
 - Kasvatuskeskustelut, oppilashuollon palvelut
 - luokan yhteiset säännöt
- Sosiaalisen median käytöstä ja nettikiusaamisesta keskusteleminen
 - koulutusta ja tietoa oppilaalle
 - koulutusta ja tietoa opettajille ja vanhemmille
 - Henkilöstön kouluttaminen
- Sosiogrammit

- Toiminnallisuus, pelillisuus, draama, leikit jne.
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen
 - avoin vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä, positiivisen palautteen antaminen ja aikaa kohtaamiselle
 - opetetaan kuuntelemaan ja huomioimaan muita
 - ryhmätyöt ja parityöt
 - erilaiset roolipelit, joissa opitaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja
 - painotetaan hyviä käytöstapoja
- Yksilölliset välituntivalvonnat

6 Muut turvallisuutta lisäävät toimet

Jos oppilas on syyllistynyt joko kiusaamiseen, häirintään tai uhkaavaan ja väkivaltaiseen käytökseen, voidaan uhkaavassa tilanteessa evätä koulupäivän jatkaminen yhdeksi ja tarvittaessa sitä seuraavaksi päiväksi. Kiusaamiseen, häirintään tai uhkaavaan ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen syyllistynyttä oppilasta voidaan ojentaa kasvatustuntueksellulla, jälki-istunnolla tai vakavassa tilanteessa antamalla kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen. Jokaisella koulussa työskentelevällä aikuisella on velvollisuus puuttua kiusaamiseen, häirintään ja uhkaavaan tai väkivaltaiseen käytökseen. Välitunneilla, ruokailuissa ja koulun muissa tilaisuuksissa valvontatehtäviin on nimetty erilliset valvojat. Esioppilasta ei voida evätä opetuksesta eikä erottaa määräajaksi.

Kasvatustuntuekselu on ensisijainen keino puuttua kiusaamiseen, häirintään sekä uhkaavaan tai väkivaltaiseen käytökseen. Kasvatustuntuekseluun osallistuu yleensä opettaja ja oppilas, mutta keskustelussa voi olla läsnä myös muita henkilöitä tilanteen niin vaatiessa. Kasvatustuntuekselun tavoitteena on saada kiusaamiseen häirintään, uhkailuun tai väkivaltaiseen käytökseen syyllistynyt oppilas ymmärtämään tekonsa vakavuus ja vaikutukset, sekä korjaamaan toimintaansa ja käytöstään vastaavissa tilanteissa. Osana kasvatustuntuekselua oppilaalla on myös mahdollisuus oikoa väärinkäsityksiä ja antaa oma näkökulmansa tapahtumien syistä ja kuluista. Kasvatustuntuekselusta ilmoitetaan huoltajille, joilla on mahdollisuus osallistua mukaan keskusteluun. Kasvatustuntuekselut kirjataan ylös Wilmaan. Esiopetuksessa ei käydä varsinaisia kasvatustuntuekseluja, vaan lapsen sekä vanhempien kanssa keskustellaan avoimesti kiusaamiseen liittyvistä asioista ja tarvittaessa järjestetään moniammatillinen palaveri lapsen asioissa.

Kasvatustuntuekselun lisäksi oppilaalle voidaan määrätä **jälki-istunto**. Kiusaamiseen, uhkaavaan tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen syyllistynyt oppilas voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi. Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia, kasvatusta ja kehitystä tukevia tehtäviä esim. sotkujen siivousta. Tehtävät ja harjoitukset on mietittävä tapauskohtaisesti oppilaan tekoon tai käytökseen liittyen, ikä ja kehitystaso huomioiden. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan. Jälki-istunto voidaan järjestää koulun päätyttyä tai ennen koulun alkua. Jälki-istunnot kirjataan Wilmaan. Esioppilaalle ei voida määrätä jälki-istuntoa.

Rehtori voi **evätä** oppilaan osallistumisen opetukseen enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen

opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen. Opetuksen epäämisestä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja tarvittaessa sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetuksen epääminen tulee kirjata. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa opetuksesta epäämisen jälkeen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä opiskeluhoitona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. Tämä suunnitelma kirjataan oppilaan Wilmaan opiskeluhoollon muistioon. Esioppilaan osallistumista ei voida evätä. Mikäli oppilas on kykenemätön osallistumaan esiopetukseen, ohjataan hänet tarvittavan hoidon tai palvelun piiriin huolehtien esiopetuksen järjestämisestä.

Muita turvallisuutta lisääviä toimia ovat:

- oppimisympäristöjen yleinen turvallisuus, siisteys ja järjestys
- oppilaat opiskelevat koulussa ohjeistetusti, ohjatusti ja valvotusti. Opettajat ovat vastaanottamassa luokkaa/opetusryhmää oppitunnin alussa.
- kiusaamisasiat selvitetään viipymättä
- läheltä piti -tilanteista sekä vakavista väkivaltatapauksista esiopetuksen ja koulun henkilökunta täyttää ”Ilmoitus uhka ja vaaratilanteesta” -lomakkeen ja toimitetaan se yksikön esimiehen kautta kunnan turvallisuudesta vastaavalle henkilölle.
- yksilökohtaiset turvallisuussuunnitelmat laaditaan lapsille, jos lapsi/oppilas karkailee tai on muuten uhkana itselleen tai toisille oppilaille. Tällöin turvallisuussuunnitelma kirjataan oppilaan pedagogiseen arvioon/selvitykseen. Asiakirja jaetaan oppilaan opetuksesta vastaaville opettajille ja huoltajan luvalla asiaa voidaan käsitellä koulun henkilöstön kanssa. Turvallisuussuunnitelma voi olla myös osa lapsen vaativaa lääkehoitosuunnitelmaa. Tällöin on erittäin tärkeää sopia huoltajien kanssa koko henkilökunnan tiedottamisesta.

7 Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla

Yksilötasolla esi- ja perusopetuksen henkilöstön tehtävät:

- Koulun kiusaamisen selvittelyryhmään ohjaaminen ja seurantapalaverit
- Tarvittaessa kiusaajien ja kiusattujen sekä heidän huoltajiensa kanssa keskustellaan ja pyritään löytämään myönteisiä toimintamalleja asioiden ratkaisemiseksi
- Kaikkia oppilaita rohkaistaan/opetetaan toimimaan aktiivisesti kiusaamista vastaan
- Rehtori voi tarvittaessa evätä oppilaalta opetukseen osallistumisen jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja sitä seuraavaksi päiväksi, mikäli oppilas on vaaraksi muiden oppilaiden tai koulun aikuisten turvallisuudelle taikka opetus häiriintyy kohtuuttomasti (ei kosketa esioppilaita)
- Yksilökohtainen valvonta koulunkäynnin ohjaajan toimesta tarvittaessa
- Yksilökohtainen opiskeluhoitoryhmä ohjaa tarvittaessa oppilaan huoltajia ottamaan yhteyttä hoitavaan tahoon (perheneuvola, lastenpsykiatria tai nuorisopsykiatria)

- Vakavissa tapauksissa poliisiin yhteyden ottaminen
- Koulun tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen toiminta esim. puututaan epätasa-arvoiseen kohteluun, nimittelyyn, seksuaalissävyytteisiin puheisiin ja eleisiin
- Koulumatkoilla tapahtuvaan kiusaamiseen puututaan ja se selvitetään samoin kuin koulussa tapahtuva kiusaaminen
- Jos somessa tapahtuva kiusaaminen kohdistuu koulun oppilaaseen ja kiusaajana on koulun oppilas, kuuluu opetushenkilökunnan osallistua tarvittaessa kiusaamisen selvittelyyn. Tärkeää on huoltajille asian tiedottaminen, jonka jälkeen huoltajat voivat selvittää some -kiusaamista. Tarvittaessa voidaan järjestää koulun tiloissa selvittelytilaisuus oppilaiden ja huoltajien kanssa. Aina jos kiusaaminen havaitaan koulussa tai siitä kerrotaan koulun henkilökuntaan kuuluvalla, on koulun aikuisen velvollisuus viedä asiaa eteenpäin.

Ryhmän tasolla

- Tarvittaessa järjestetään luokkakohtaisia vanhempainiltoja
- Säännölliset tilannekartoitukset (esim. kiusaamiskyselyt)
- Luokissa keskustellaan säännöllisesti hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edellytyksistä
- Jokaisen lukuvuoden alkaessa käytetään aikaa ryhmien me-hengen luomiseen ja vahvistamiseen oppilaiden turvallisuuden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi
- Luokissa pidetään säännöllisesti kiusaamisen vastaisia tunteja, tunnetaito-opetusta jne.
- Luokkaan/ryhmään laaditaan omat luokan ohjeet hyvän ja turvallisen oppimisympäristön edistämiseksi
- Otetaan käyttöön luokkakohtaisesti työrauhan edistämisen toimia
- Kuraattorin toiminta ennaltaehkäisyssä ja oppilaiden arjessa toimiminen
- Koulussa opetetaan netikettiä (hyvää some-käyttäytymistä)
- Oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti

Yhteisön tasolla

- Koulun järjestyssäännöt kerrotaan kaikille oppilaille vähintään kerran vuodessa alkusyksyllä ja järjestyssäännöt ovat nähtävissä koulun yksiköiden kotisivuilla
- Koulukohtaisten vanhempainiltojen järjestäminen ainakin kerran lukuvuodessa
- Yhteisöllinen opiskeluhoito koordinoi, seuraa ja arvioi yksiköiden tilanteita
- Yhteisöllinen opiskeluhoitokokous vähintään 4 kertaa lukuvuodessa

8 Yhteistyö huoltajien ja viranomaisten kanssa

Oppilaita ja huoltajia ohjeistetaan ilmoittamaan kiusaamis-, häirintä ja väkivaltilanteista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ensisijaisesti luokanvalvojalle tai opettajalle. Koulukiusaamistapauksissa koulukohtaisesti on sovittu kiusaamisen selvittämiskäytänteet. Kiusaamistilanteissa huoltajiin ottaa yhteyttä ensisijaisesti koulun kiusaamisen selvittelyryhmän edustajat tai kiusaamisen havainnut esiopetuksen opettaja, luokanopettaja, -valvoja tai aineenopettaja. Yhteyttä otetaan sekä tilanteen kohteeksi joutuneen oppilaan huoltajiin että tilanteen aiheuttaneen oppilaan huoltajiin. Yhteyttä otetaan puhelimitse tai Wilma -viestillä. Koulun taholta yhteyttä huoltajiin ottaa häirintä ja väkivaltilanteissa

esimies tai tilannetta hoitava opettaja. Yhteyttä otetaan ensisijaisesti puhelimitse, minkä lisäksi asia kirjataan ylös oppilaan Wilmaan.

Mikäli huoltajat epäilevät koulukiusaamista, tulee huoltajan:

- ottaa yhteys oppilaan esi- tai luokanopettajaan tai luokanvalvojaan
- kannustaa lasta kertomaan kiusaamisesta kotona ja myös koulussa
- olla valmis yhteistyöhön koulun kanssa mm. osallistumalla koulun kutsumiin neuvotteluihin ja tapaamisiin
- tehdä lapselle yksinkertaisesti selväksi, että minkäänlaista kiusaamista ei hyväksytä ja että kiusaamisen on loputtava, jos oma lapsi on kiusaava osapuoli.

Kaikkien kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteiden hoidossa edetään yhteistyössä huoltajien kanssa. Tilanteen kulusta informoidaan huoltajia säännöllisesti ja tarvittaessa järjestetään tapaamisia osapuolten kesken. Kaikista toimenpiteistä ja käydyistä keskusteluista pidetään kirjaa yksikkökohtaisesti. Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten kuten sosiaalitoimen, terveydenhoidon ja poliisin kanssa.

- kiusaajan ja kiusatun sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun voidaan kutsua tarvittaessa mukaan esim. poliisi (Ankkuritiimi)
- mikäli oppilasta on pahoinpidelty koulupäivän aikana, on huoltajilla oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä
- vakavissa pahoinpitelyissä otetaan yhteyttä poliisiin ja tiedotetaan asiasta, jolloin poliisi päättää asian saattamisesta syyteharkintaan

9 Ongelmatilanteen ratkaisu esiopetuksessa tai koulussa

Huono käytös, kiusaaminen, häirintä tai väkivalta:

- oppilaan kuuleminen, asian selvittäminen ja sopiminen
- keskustelu, sovittelu, opettajan/rehtorin puhuttelu
- kurinpitotoimet:
 - esiopetuksessa: välitön keskustelu lapsen ja huoltajan kanssa
 - koulussa: kasvatustilaisuus, jälki-istunto, kirjallinen varoitus tai määräaikainen erottaminen
- tiedottaminen huoltajille ja muille asianosaisille
- arviointi/seuranta
- yksilökohtainen opiskeluhoitoyhdistelmä, kootaan tarvittaessa
- huoltajan ja oppilaan kuuleminen
- lastensuojelu
- poliisi
- jälkityö / yhteistyö opiskeluhoitoyhdistelmän kanssa
 - kriisiapu, arviointi, seuranta
- nopea puuttuminen
 - tilanteen havaintaja puuttuu ja selvittää tilanteen vakavuuden yksin tai yhteistyössä koulun muiden aikuisten ja asiantuntijoiden kanssa

10 Tiedottaminen ja perehdyttäminen sekä suunnitelman päivittäminen

- Tämä suunnitelma on osa Liperin kunnan opiskeluhoitosuunnitelmaa.
- Suunnitelma on luettavissa Liperin kunnan nettisivuilla sekä esi- ja perusopetuksen kotisivuilta. Suunnitelma on myös paperiversiona luettavissa henkilökunnalla. Suunnitelmaan on linkki koulujen opiskeluhoillon sivuilta.
- Suunnitelma käsitellään henkilökuntakokouksessa sekä tiimeissä lukuvuoden alkaessa ja aina tarpeen mukaan.
- Oppilaiden kanssa suunnitelma käydään läpi syyslukukauden alkaessa. Oppilaskunnan hallituksen ja tukioppilastoiminnan sitouttaminen suunnitelman sisältöön ja arvopohjaan on tärkeää.
- Lukuvuoden alkaessa suunnitelmasta tiedotetaan huoltajia, seurakuntaa, vanhempainyhdistyksiä, nuorisovaltuustoa, kunnan nuorisotyöntekijöitä ja muita yhteistyökumppaneita

Opiskeluhoillon ohjausryhmä koordinoi ja huolehtii, että suunnitelma päivitetään aina tarpeen vaatiessa, kun valtakunnallisissa tai kunnan sisäisissä ohjeistuksissa tapahtuu muutoksia.

Yksikkökohtaisesti kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatapaukset kirjataan Wilmaan, kirjauksen laatii se henkilö, joka asiaa on ollut selvittämässä. Lukukausien päättyessä yhteisöllisessä opiskeluhoiltoryhmässä arvioidaan kiusaamisen, häirinnän ja väkivaltaisen käyttäytymiseen liittyneitä selvittelytilanteita yhteisötasoisesti ja päätetään tulevan lukukauden toiminnan painotuksen mahdollisista muutoksista.

Kriisisuunnitelma

Sisällys

- 1 Johdanto
- 2 Yhteistyö kriisitilanteissa
- 3 Esiopetuksen / koulun kriisiryhmät ja niiden tehtävät
- 4 Tiedottaminen kriisitilanteissa
- 5 Toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa
- 6 Vinkkejä asian jälkipuintiin
- 7 Toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi

1 Johdanto

Tämä on Liperin kunnan koulujen ja esiopetuksen yhteinen asiakirja, johon koulut kirjaavat halutessaan koulun omat toimintamallit aihealueiden perään. Koulun osuus on hyvä erottaa "Koulun nimi"-väliotsikoinnilla. Asiakirjassa oppilaalla tarkoitetaan myös esioppilasta ja opettajalla esiopettajaa.

2 Yhteistyötahot kriisitilanteissa

Tärkeät yleiset puhelinnumerot:	
Yleinen hätänumero (ambulanssi, palokunta, poliisi)	112
Myrkytystietokeskus	0800 147 111 09 471 977
Pohjois-Karjalan keskussairaala	013 3300
Liperin terveyskeskus	013 330 2251
Työterveyshuollon neuvontapuhelin	013 245 6000
Lapsiperheiden ohjaus- ja neuvontapuhelin (klo 9-13)	013 330 2806
Läntisen alueen lastensuojeluilmoitus- ja konsultointipuhelin	013 330 5143
Sosiaali- ja kriisipäivystys 24/7	013 330 9002
Lastenpsykiatrian tehostetun avohoidon yksikkö	013 330 3419 050 562 9615
Nuorisopsykiatrian tehostetun avohoidon yksikkö	050 579 0681
Liperin seurakunta	0400 167 400
Taipaleen ortodoksinen seurakunta	013 6641 161
Taksi Itä-Suomi Joensuu	060110100

3 Esiopetuksen tai koulun kriisiryhmät ja niiden tehtävät

Kouluille ja esiopetusyksiköille nimetään kriisiryhmä, jonka tehtävät ovat seuraavat:

- kirjata ryhmän sisäinen työnjako: nimetä kriisisuunnitelman vastuhenkilö, ja hänelle varahenkilö
- selvittää kriisitilanteissa tärkeät yhteistyötahot
- perehdyttää henkilöstö järjestämällä koulutusta
- tiedottaa suunnitelmasta oppilaille, vanhemmille sekä yhteistyökumppaneille

- organisoida toiminta kriisitilanteissa
- huolehtia välittömistä henkisen tuen tarpeista ja mahdollisista jatkotoimista mm. purkukokouksen järjestämisestä traumaattisissa tilanteissa auttajina toimiville
- arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset
- ylläpitää kriisivalmiutta perehdyttämällä uudet työntekijät kriisisuunnitelmaan sekä järjestämällä henkilöstölle vuosittain siihen liittyvää tiedotusta ja koulutusta

KRIISIRYHMÄT:

kriisiryhmiin voi aina kutsua tarvittaessa: Nina Rätty, työsuojeluvaltuutettu

Esiopetus kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Varhaiskasvatuksen johtaja, vastuuhenkilö Laura Ortju, vara vastuuhenkilö terveydenhoitaja (jokaisella yksiköllä omansa) Reetta Hynynen, hyvinvointipedagogi</i>
Honkalammen koulun kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Sanna Mutikainen, koulun johtaja, vastuuhenkilö Outi Juurikainen, vara vastuuhenkilö Jarkko Riikonen, kuraattori Senja Puustinen, terveydenhoitaja Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Liperin koulun kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Sanna Rissanen, koulun johtaja, vastuuhenkilö Juha Kosonen, vara vastuuhenkilö Lauri Volmanen ja Heidi Suomalainen, johtotiimin jäsenet Toivo Turunen, kuraattori Outi Haverinen, terveydenhoitaja Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Mattisenlahden koulun kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Susanna Federley, koulun johtaja, vastuuhenkilö Jaakko Reponen , vara vastuuhenkilö Semilia Räsänen, kuraattori Senja Puustinen, terveydenhoitaja Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Salokylän koulun kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Jaana Minkkinen, koulun johtaja, vastuuhenkilö Tiina Puruskainen, vara vastuuhenkilö Toivo Turunen, kuraattori Senja Puustinen, terveydenhoitaja</i>

<i>Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Viinijärven koulun kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Katja Ruotsalainen, koulun johtaja, vastuhenkilö erityisopettaja, vara vastuhenkilö Semilia Räsänen, kuraattori Senja Puustinen, terveydenhoitaja Annina Hirvonen, varhaiskasvatuksen vastaava tiiminjohtajat Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Ylämyllyn koulun 1.-6.luokat kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Maarit Nummila, Jyrin yksikkö 1.-2.lk:t, vastuhenkilö Pirjo Pasanen, Paloaukean yksikkö 3.-6.lk:t, vastuhenkilö Marjaana Hämäläinen, johtotiimin jäsen Elina Pölönen, kuraattori Mirka Piipponen, terveydenhoitaja Niina Kiiski, hyvinvointipedagogi Antti Ikonen, rehtori Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Ylämyllyn koulun 7.-9.luokat kriisiryhmän kokoonpano :
<i>Antti Ikonen, rehtori, vastuhenkilö Virpi Eronen, vara vastuhenkilö Elisa Utriainen, kuraattori Anu Kontkanen, terveydenhoitaja Minna Aallosvirta, psykologi</i>
Siikasalmen kristillisen koulun kriisiryhmän kokoonpano:
<i>Jari Keronen, vastuhenkilö Saara Keronen, vara vastuhenkilö Semilia Räsänen, kuraattori Outi Haverinen, terveydenhoitaja Minna Aallosvirta, psykologi</i>

Koulun ja esiopetuksen **kriisiryhmän tehtäviä** kriisitilanteessa:

1. Suunnitella ja toteuttaa kriisitilanteessa ryhmän sisäinen työnjako ja toimenpiteet.
 - vastuhenkilö kokoaa koulun kriisiryhmän
 - kriisiryhmä organisoi ryhmän toiminnan
 - välitön tiedottaminen tarvittaville tahoille
 - huolehtiminen välittömän henkisen tuen järjestämisestä sekä mahdollisista jatkotoimista
2. Arvioida kriisitilanteessa toteutettuja toimenpiteitä ja tehdä tarvittavia muutoksia kriisisuunnitelmaan.

4 Tiedottaminen kriisitilanteissa

Kriisitilanteissa ensisijainen toimintavastuu on ensiksi läsnä olevalla aikuisella. Kriisiryhmän kutsuu koolle ensimmäiseksi tiedon saanut kriisiryhmän jäsen. Kokonaisvastuu kriisitilanteiden hoitamisesta ja niissä toimimisesta kuuluu kriisiryhmän vastuuhenkilölle. Myös tiedotusvastuu on aina vastuuhenkilöllä, jolle kaikki tiedotusvälineiden yhteydenotot tulee ohjata. Oppilaita suojellaan ylimääräisiltä tiedottamisesta liittyviltä stressitekijöiltä, kuten tungettelevien tiedotusvälineiden edustajilta.

Kriisitilanteen tosiasiat kerrotaan asiallisesti, totuudenmukaisesti ja myötäeläen. Tiedottamisen on tapahduttava aina yhteistyössä kotien/asianomaisten henkilöiden kanssa. Tietyissä kriisitilanteissa tiedottaminen tehdään yhteistyössä opetustoimen tai esiopetuksen johdon ja poliisin kanssa. Kriisiryhmän tulee informoida kaikkia työntekijöitä heidän tehtävistään kriisin aikana. Henkilökunnan tulee saada tieto ennen oppilaita. Samalla varmistetaan, että kaikki saavat saman yhtenäisen tiedon. Tilannekohtaisesti arvioidaan, ilmoitetaanko asiasta koko koululle /esiopetusyksikölle vai vain yhdelle luokalle tai useille luokille. Silloinkin, kun asia koskettaa koko koulua /esiopetusyksikköä on hyvä harkita, kerrotaanko siitä yhteisessä tilaisuudessa vai kertooko kukin opettaja asiasta omalle luokalleen (samanaikaisesti eri luokissa). Kuolemantapauksissa voi olla tärkeää, että kuolleen oppilaan parhaimmat ystävät saavat tiedon ennen muita oppilaita.

Kaikkiin huoltajiin on syytä ottaa yhteys, kun

- asia koskettaa isoa joukkoa lapsia
- tragedia on tapahtunut koulun tai esiopetuksen tiloissa
- koulua voidaan pitää vastuullisena

Vanhemmille tiedottaminen on tärkeää, jotta

- kotien luottamus kouluun tai esiopetukseen säilyy
- vanhemmat saavat tietoa ja tukea omien lastensa auttamiseksi
- vanhemmat voivat toimia toistensa tukena
- vanhemmat voivat toimia koulun tukena

Vanhemmille voidaan lähettää oppilaiden mukana kirje tai sähköinen viesti Wilmassa tai TinyAppissa, jossa kerrotaan tapahtuneesta. Tapahtuneen lisäksi kerrotaan toimenpiteistä ja annetaan tietoa lasten reaktioista ja tuen tarpeesta. Tarvittaessa luokat järjestävät asiasta vanhempainillat.

Rehtorin/vastuuhenkilön tulee:

- puhua tarvittaessa vanhempien kanssa
- olla kuolemantapauksen satuttua yhteydessä kuolleen oppilaan vanhempiin
- olla aktiivisesti mukana tukemassa kouluyhteisön toipumista
- pysyä henkilöstön ja oppilaiden tavoitettavissa
- hoitaa tarvittaessa yhteydet poliisiin ja muihin viranomaisiin esim. akuuttityöryhmä, terveydenhoitaja, perheneuvolan/oppilashuollon psykologi
- hoitaa tarvittaessa yhteydet lehdistöön
- olla tarvittaessa yhteydessä koulun vanhempainneuvostoon
- olla tarvittaessa yhteydessä muihinkin kouluihin /esiopetusyksiköihin
- tiedottaa asiasta kunnan hyvinvointijohtajaan
- olla yhteydessä vakuutusyhtiöön

5 Toimintamalleja äkillisissä kriisitilanteissa

Oppilaan kuolema

- vanhempien kanssa sovitaan koulun toimenpiteistä
- ilmoitetaan asiasta luokissa yhtä aikaa; ei kerrota kuolintavasta
- yhteisiä muistelutilaisuuksia (esim. musiikki, muistosanat, runot, lipun nostaminen puolisalkoon)
- omassa luokassa kynttilä / kuva
- ohjaaminen kriisiryhmään ja psykologinen jälkipuinti asiantuntijan opastuksella
- osanoton ilmaus kotiin (kortti, adressi, kukat tms.)
- muistokirja, johon esim. oppilaat voivat kirjoittaa muistojaan tai hyvästejä, kirja luovutetaan omaisille
- oppilaiden ja opettajien osallistuminen hautajaisiin vanhempien toivomusta kunnioittaen

Opettajan tai työntekijän kuolema

- rehtori/vastuuhenkilö on yhteydessä kuolleen omaisiin
- lasten koteihin ilmoitetaan asiasta Wilma tai TinyApp -viestillä mahdollisimman nopeasti tapahtuman jälkeen
- suruliputus järjestetään muistotilaisuuspäivän aikana
- muistotilaisuus koulussa, jossa rehtori/vastuuhenkilö kertoo tapahtumasta oppilaille
- muistokirja, johon esim. oppilaat voivat kirjoittaa muistojaan tai hyvästejä, kirja luovutetaan omaisille
- omaisille adressi tai kukat
- omaisten kanssa sovitaan hautajaisiin osallistumisesta kuolleen työntekijän työtovereille mahdollisesti psykologinen jälkipuinti
- kriisiavun järjestäminen oppilaille ja henkilökunnalle

Oppilaan lähiomaisen kuolema

- edetään lapsen ehdoilla
- kysytään lupa asian käsittelyyn lapselta / vanhemmilta
- tuetaan lasta keskustelemalla kahden kesken
- tarvittaessa käsitellään asiaa omassa luokassa esim. lapsen poissa ollessa
- ohjaaminen kriisiryhmään

Oppilaan tai koulun aikuisen itsemurhapuheet

- puheet otettava aina vakavasti
- yhteys aina huoltajiin
- yhteys kouluterveydenhuoltoon tai koulun oppilashuollosta vastaavaan henkilöön
- aikuinen tulee ohjata työterveyshuoltoon
- tarvittaessa järjestetään yksilökohtainen opiskelijahuoltoryhmä
- puheet kuulleiden oppilaiden kanssa keskustellaan

Oppilaan / työntekijän itsemurha

- sovittava kodin kanssa asian kertomisesta, myös mitä yksityiskohtia kerrotaan
- jos kotoa ei ole lupaa, voi julkistetut tosiasiat kertoa
- asia käsitellään ryhmissä ja asiantuntijan ohjauksessa
- huomioidaan muut itsemurhavaarassa olevat
- oppilaille on kerrottava, että vaikeitten asioiden ratkaisuun muut toimintatavat kuin itsemurha ovat parempia
- lähetetään osanotto koulun puolesta omaisille
- ohjataan kaikki työyhteisön jäsenet käsittelemään asiaa kriisi-istuntoon
- jos itsemurha tapahtuu koulussa, huolehditaan, että oppilaat eivät pääse tapahtumapaikalle kutsutaan ambulanssi, poliisi ja koulun kriisiryhmä paikalle
- suruviestin kotiin vie poliisi tai lääkäri on tämän jälkeen rehtori/vastuuhenkilö on yhteydessä kotiin
- muistotilaisuuden ja suruliputuksen järjestäminen

Oppilaan / työntekijän vakava sairaus

- sovitaan kodin kanssa, mitä ja miten kerrotaan oppilaille
- koulun aikuisille on annettava ensiapuohjeet kriittisen tilanteen varalle
- ohjataan luokkakavereita pitämään yhteyttä sairastuneeseen
- pidetään läsnä puhumalla hänestä

Vakava onnettomuus, uhkatilanne tai tapaturma koulussa

- välitön ensiapu ja lisävaaran ehkäisy
- hälytys (112) tarvittaessa esim. tulipalo tai vakava loukkaantuminen
- selvitetään, mitä todella tapahtui
- rehtori/vastuuhenkilö tiedottaa tilanteen mukaan
- valitaan vastuuhenkilö onnettomuuden uhrille / uhreille (esim. terveydenhoitaja on oppilaan kanssa, kunnes vanhemmat ottavat vastuun)
- lasta ei saa jättää yksin
- silminnäkijöiden auttaminen esim. joku kriisiryhmästä
- kuunteleminen
- keskusteleminen
- tulipalosta, säteilyvaarasta tai pommiuhasta ilmoitetaan välittömästi pelastustoimeen ja poliisille
- oppilaat ja työntekijät ohjataan ulos rakennuksesta
- noudatetaan koulun pelastussuunnitelman ohjeistusta

Vakava onnettomuus muualla kuin koulussa

- Rehtori tai muu vastuuhenkilö tiedottaa koulunväelle ja koteihin
- keskustelu luokassa
 - mitä todella tapahtunut
 - toiminta sen mukaan, minkä tyyppinen onnettomuus on tapahtunut
 - esim. radion / television / internetin seuraaminen

Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä

Liperin kuntaan on laadittu yhteinen ”Suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi”, jossa kerrotaan tähän aiheeseen liittyvistä asioista tarkemmin. Tämä suunnitelma on osa kunnan opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Kohdistuu oppilaaseen

- tilanteisiin on jokaisen aikuisen puututtava heti, kun väkivaltaa tai kiusaamista ilmenee
- koulun kiusaamistapausten selvittämisestä vastaavat opettajat selvittävät esille tulleet kiusaamistapaukset
- oppilaan opettajaan kohdistama kiusaaminen / väkivalta purettava koulun kriisiryhmässä

Kohdistuu opettajaan

- Jos huoltaja käyttäytyy opettajaa kohtaan aggressiivisesti, tai jos etukäteen on pelättävissä huoltajan esiintyvän uhkaavasti, tulee opettajan pyytää aina toista koulun aikuista mukaan tapaamisiin.
- Jokaisella henkilökunnan jäsenellä on velvollisuus pyydettyäessä olla läsnä haastavien huoltajien tapaamisissa. Samoin, jos huoltaja yllättäen saapuu koululle ja käyttäytyy uhkaavasti, tulee jokaisen henkilökuntaan kuuluvan reagoida ja tarkistaa tilanne sen itse huomattaessaan, tai jos siitä hänelle tullaan kertomaan.
- tilanteet, joissa tapahtuu opettajien keskinäistä tai oppilaisiin kohdistuvaa kiusaamista puretaan koulun kriisiryhmässä

Oppilaan kiinnipitotilanne

Tässä ohjeessa käsitellään tilannetta, joissa on tarpeen rajoittaa oppilasta hänen uhatessaan toisten oppilaan turvallisuutta tai jos on uhka, että oppilas vahingoittaa itseään. Oppilaan haastavan käyttäytymisen tilanteista ei säädetä missään perus- tai esiopetusta koskevissa laeissa ja asetuksissa. Tärkeänä lähtökohtana ja pyrkimyksenä on kaikkien osapuolien tietoisuuden, terveyden, turvallisuuden, työturvallisuuden ja oikeuksien varmistaminen.

Toiminnassa on tärkeintä estää kriisiytyminen tilanteen ennakoimisella. Pyydä toista aikuista apuun rauhoitteluun.

Kiinnipitotilanne

- aina **vähintään** kaksi aikuista
- oppilasta pidetään kiinni siten, että hän ei satuta itseään tai muita
- huoltajalle soitetaan **aina** ja pyydetään tarvittaessa tulemaan paikalle
- jos oppilas ei rauhoitu ja/tai vanhemmat eivät pysty tulemaan tilanteeseen mukaan, soitetaan 112.
- kiinnipito voi kestää yhtäjaksoisesti maksimissaan 30 min

Jälkipuinti

- tilanteeseen osallistuneiden kanssa puretaan tapahtuma mahdollisimman pian tilanteen jälkeen, mielellään saman päivän aikana

- Laaditaan ilmoitus koulussa tapahtuneesta uhka- ja vaaratilanteesta tai tilanne kirjataan tapauskohtaisesti lapsen/oppilaan Wilmaan /TinyAppiin muistioon
- lapsen kanssa keskustellaan seuraavana mahdollisena päivänä kiinnipitotilanteesta
- tarvittaessa keskustellaan asiasta ryhmässä yleisellä tasolla, jos tilanteen on nähnyt joku muu oppilas
- Kiinnipitotilanteesta tiedotetaan aina opiskeluhollosta vastaavaa henkilöä ja koulun johtajaa/rehtoria tai varhaiskasvatuksen vastaavaa.
- Tarvittaessa järjestetään yksilökohtainen opiskeluhollopalaveri sekä konsultoidaan lastenpsykiatrian (0–13-vuotiaille) tehostetun avohoidon yksikköä, Nuorisopsykiatrian tehostettua (14–19-vuotiaille) avohoitoa, jos kiinnipitotilanteet toistuvat.

Kiinnipitotilanne on **viimeinen keino** taata oppilaan oma tai toisten oppilaiden/aikuisten turvallisuus. Yleensä hyvällä tilanteiden ennakoimisella, oppilaan tuntemuksella ja joustamisella voidaan välttää kiinnipito.

Oppilaan karkaaminen koulusta tai esiopetuksesta

Jos oppilas karkaa koulusta, eikä häntä löydetä, ilmoitetaan huoltajille heti. Jos tarve vaatii, opettaja tai koulunkäynninohjaaja lähtee etsimään oppilasta. Esioppilasta lähdetään etsimään aina ja avuksi kutsutaan varhaiskasvatuksen henkilöstöä, esimerkiksi tukitiimi. Yksiköihin on laadittu lähietsintäsuunnitelma. Tilanne tulee aina arvioida ja selvittää, onko kyseessä esim. mahdollinen itsetuhoisuus, onko oppilas miten kiihtyneessä/sekavassa mielentilassa vai onko oppilas vain matkalla kotiin. On hyvä ilmoittaa hätänumeroon mahdollisimman pian, jos oppilaan olinpaikka ei selviä.

Yhteisöjen oma suojautuminen

Yksiköillä on omat suojautumisohjeensa ulkoisia/sisäisiä uhkia vastaan. Yksiköt harjoittelevat säännöllisesti sisätiloihin evakuoiteja ja ulkotiloihin poistumista yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

6 Vinkkejä asian jälkipuintiin

Pyri siihen, että auttamisen ilmapiiri on

- huolehtiva
- ymmärtävä
- hyväksyvä
- tukea tarjoava
- kuunteleva

Anna tietoa tosiasioista

- mitä on tapahtunut ja koska
- mitä tämän jälkeen tulee tapahtumaan

- välttä teoreettisuutta, pidä selitykset yksinkertaisina
- varaa aikaa kuuntelemiseen ja tukemiseen
- älä lupaa enemmän kuin pystyt pitämään
- välttä latteita ilmauksia kuten ” aika parantaa haavat” tai ”minä tiedän, miltä sinusta tuntuu”

Suojaa oppilaita tarpeettomilta stressitekijöiltä

- tungettelevat tiedotusvälineiden edustajat
- voimakkaat aistivaikutelmat
- yli-innokkaat auttajat

Psykologinen jälkipuinti järjestetään aina kolmen vuorokauden sisällä tapahtumasta. Tällöin ihminen on avoin tapahtuman käsittelylle. Myöhemmin psykologiset puolustuskeinot voivat estää asian käsittelyn. Jälkipuinnin vetävät siihen koulutetut työntekijät. Henkilökunnan osalta jälkipuinti järjestetään työterveyshuollon kautta.

7 Toimenpiteet kriisivalmiuden ylläpitämiseksi

Koulun tai esiopetuksen kriisiryhmä huolehtii siitä, että joka lukuvuoden alussa henkilöstön kanssa käydään läpi kriisiohjeet. Kriisitoimintamalli myös päivitetään säännöllisesti joka lukuvuoden alussa yhteystietojen ja toimintaohjeiden osalta. Suunnitelmaa täydennetään, jos ilmenee uhkia, joihin ei ole aiemmin osattu varautua.

Oppilaan yksilöllinen lääkehoidon suunnitelma

Oppilaan yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma laaditaan huoltajien ja tarvittaessa oppilaasta hoitavan hoitotahon kanssa yhteistyössä

Lääkehoitosuunnitelma säilytetään oppilaskortin välissä

Sukunimi, etunimi	henkilötunnus
huoltajien nimet	puhelinnumerot
koulu ja luokka	vastuuhenkilö(t) koulussa
Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Lääke 1; Lääkkeen nimi ja vahvuus
Lääkkeen annostelu/ muuta annosteluun liittyvää	Lääkkeen säilytysohje ja säilytyspaikka
Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään	Lääke 2; Lääkkeen nimi ja vahvuus
Lääkkeen annostelu/ muuta annosteluun liittyvää	Lääkkeen säilytysohje ja säilytyspaikka
Huoltajat toimittavat lääkkeen koulun henkilökunnalle henkilökohtaisesti, alkuperäispakkauksessa, oppilaan nimellä varustettuna, annosteluohjeineen tai valmiiksi annosteltuna. Valmiiksi annosteltu lääke tulee olla asianmukaisesti pakattuna, pakkauksessa näkyä oppilaan nimi, lääkkeen nimi ja vahvuus sekä antoajankohta.	
Milloin lääkehoitoa tarvitaan	
Lääke annetaan / muuta lääkkeen antamiseen liittyvää (muut toimenpiteet, millaisia oireita seurataan)	
Huoltajiin ollaan yhteydessä ja/tai ambulanssi kutsutaan	
Koulun henkilökunnalle voi kertoa oppilaan lääkehoidosta sekä näyttää tarvittaessa valokuvan oppilaasta tunnistamista varten. ☐ myönteinen ☐ kielteinen	
Päiväys ja huoltajan allekirjoitus _____,20__	

Jakelu: Alkuperäinen säilytys koululla, kopiot: huoltajille, muu lääkehoitoon liittyvä paikka (esim. IP)

LIPERIN KUNTA | PL 20,43101 Liperi | puh. 013 2005 11 | kirjasto@liperi.fi | www.liperi.fi

Oppilaan yksilöllinen lääkehoidon suunnitelma

Oppilaan yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma laaditaan huoltajien ja tarvittaessa oppilasta hoitavan hoitotahon kanssa yhteistyössä

Lääkehoitosuunnitelma säilytetään oppilaskortin välissä

Liite 1

Henkilökunnan perehdytys ja lupa lääkehoitoon

Oppilaan nimi:	Perehdytettävä(t) henkilö(t):	
Perehdytettävät asiat:		
Milloin lääkehoitoa tarvitaan	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Miten lääkehoito annetaan	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Muita tarvittavia toimenpiteitä	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Mitä oireita seurataan	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Huoltajiin ollaan yhteydessä	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Ambulanssi kutsutaan seuraavissa tilanteissa	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA
Muita oppilaan hoitoon, lääkehoitoon tai lääkkeeseen liittyviä asioita	☐ KYLLÄ	☐ EI TARVETTA

Perehdytys annettu

huoltajat allekirjoitus ja nimenselvennys

paikka ja päiväys _____ .20____

Perehdytys annettu

(tarvittaessa) terveydenhuollon ammattilainen allekirjoitus ja nimenselvennys

paikka ja päiväys _____ .20____

Lupa oppilaan yksilöllisen lääkehoidon toteuttamiseen on myönnetty:

perusopetuksen esimies allekirjoitus ja nimenselvennys

paikka ja päiväys _____ .20____

Jakelu: Alkuperäinen säilytys koululla, kopiot: huoltajille, muu lääkehoitoon liittyvä paikka (esim. IP)

LIPERIN KUNTA | PL 20, 63101 Liperi | puh. 013 0265 11 | kirjaamo@liperi.fi | www.liperi.fi

LAPSEN YKSILÖLLINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA VARHAISKASVATUKSESSA

Toistaiseksi jatkuva lääkitys/ Pitkäaikaissairaus _____

Tarvittaessa käytettävä lääke

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien nimet:	Puhelinnumero:
Lapsen sairautta hoitavan tahon yhteystiedot:	
Lapsen varhaiskasvatusyksikkö sekä ryhmä	

Lääkehoitoon liittyvät toimenpiteet ja seuranta

Lääkehoito varhaiskasvatuksessa, mitä lääkettä lapselle annetaan, miten ja milloin?
Lääkehoito kotona, mitä lääkettä lapselle annetaan ja mihin kellonaikaan?
Muut mahdolliset lääkehoitoon liittyvät toimenpiteet varhaiskasvatuksessa:
Miten lääkettä säilytetään varhaiskasvatuksessa aikana?
Missä lapsen muita mahdollisia lääkehoitoon ja sairauden hoitoon liittyviä välineitä säilytetään varhaiskasvatuksen aikana?
Lapsen lääkehoidon toteuttajat varhaiskasvatuksessa:

Miten varhaiskasvatuksessa kirjataan lääkkeiden antaminen?
Varhaiskasvatuksessa seurataan seuraavia oireita:
Milloin aletaan toimenpiteisiin ja millaisiin toimenpiteisiin:
Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa:
Hätänumeroon (112) soitetaan seuraavissa tilanteissa:
Lääke tai lääkkeen antamisessa käytetty väline hävitetään:
Toiminta poikkeustilanteissa (esim.retket, loma-ajat):
Muuta:

Lapsen lääkkeet ja lääkehoito, lääke 1

Lääkkeen nimi:	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:
Annostus ja lääkkeenantotapa:	Lääke vastaanotettu (pvm ja työntekijä):
Lääkkeen viimeinen käyttöpvm:	Lääkkeen säilytys:

Lapsen lääkkeet ja lääkehoito, lääke 2

Lääkkeen nimi:	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:
Annostus ja lääkkeenantotapa:	Lääke vastaanotettu (pvm ja työntekijä):
Lääkkeen viimeinen käyttöpvm:	Lääkkeen säilytys:

Lääkeluvan/ pistoluvan myöntäjä

Päiväys ja allekirjoitus

Lääkehoitoon perehdyttäminen

Lapsen nimi: _____

Perehdytettävä työntekijä: _____

Perehdytettävä työntekijä: _____

Perehdytettävä työntekijä: _____

Perehdytettävä työntekijä: _____

Perehdytettävät asiat	Perehdytetty (x)	Perehdytetty (x)	Perehdytetty (x)	Perehdytetty (x)
Milloin lääkehoitoa tarvitaan				
Miten lääke annetaan/lääkkeen antamiseen liittyvää				
Lääkkeen säilytys				
Mitä muita toimenpiteitä tarvitaan esim. verensokerin seuranta				
Mitä oireita seurataan				
Missä tilanteissa ollaan yhteydessä huoltajiin				
Missä tilanteissa kutsutaan ambulanssi				

Päiväys ja huoltajan allekirjoitus:	Päiväys ja varhaiskasvatuksen työntekijän allekirjoitus:
Päiväys ja päiväkodin johtajan allekirjoitus:	

LAPSEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA LYHYTAIKAISESSA LÄÄKITYKSESSÄ

Tilapäinen/lyhytaikainen lääke ajanjaksolle __. __.20__ - __. __. 20__

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien nimet:	Puhelinnumero:
Lapsen sairautta hoitava taho ja yhteystiedot:	
Lapsen varhaiskasvatusyksikkö sekä ryhmä:	
Lääkkeen nimi:	Sairaus, johon lääkettä käytetään:
Annostus ja lääkkeenantotapa:	Lääkkeen säilytys:
Lääkkeen viimeinen käyttöpvm:	Lääke vastaanotettu, työntekijän allekirjoitus:

Lääkehoitoon liittyvät toimenpiteet ja seuranta

Lääkehoito varhaiskasvatuksessa, mitä lääkettä lapselle annetaan, miten ja milloin?
Lääkehoito kotona, mitä lääkettä lapselle annetaan ja mihin kellonaikaan?
Muut mahdolliset lääkehoitoon liittyvät toimenpiteet varhaiskasvatuksessa:
Miten lääkettä säilytetään varhaiskasvatuksen aikana?

Missä lapsen muita mahdollisia lääkehoitoon ja sairauden hoitoon liittyviä välineitä säilytetään varhaiskasvatuksen aikana?
Lapsen lääkehoidon toteuttajat varhaiskasvatuksessa:
Miten varhaiskasvatuksessa kirjataan lääkkeiden antaminen?

Lääkehoitoon perehdyttäminen

Lapsen nimi: _____

Perehdyttävä työntekijä: _____

Perehdyttävä työntekijä: _____

Perehdyttävä työntekijä: _____

Perehdyttävä työntekijä: _____

Perehdyttävät asiat	Työntekijän nimi Perehdytetty (x)	Työntekijän nimi Perehdytetty (x)	Työntekijän nimi Perehdytetty (x)	Työntekijän nimi Perehdytetty (x)
Milloin lääkehoitoa tarvitaan				
Miten lääke annetaan/lääkkeen antamiseen liittyvää				
Lääkkeen säilytys				
Mitä muita toimenpiteitä tarvitaan esim. verensokerin seuranta				
Mitä oireita seurataan				
Missä tilanteissa ollaan yhteydessä huoltajiin				

Missä tilanteissa kutsutaan ambulanssi				
--	--	--	--	--

Päiväys ja huoltajan allekirjoitus:	Päiväys ja varhaiskasvatuksen työntekijän allekirjoitus:
Päiväys ja päiväkodin johtajan allekirjoitus:	

SUOSTUMUS

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumiseen
 Lupa tiedonsiirtoon _____ (mihin/kenelle)

 Suostumme Emme suostu siihen,

että _____ lk (oppilaan nimi ja luokka)
asia _____

Asiantuntijaryhmän kokoontuminen perustuu oppilas ja opiskelijahuoltolakiin 1287/2013 19.1§ ja 19.2§. Oikeus poiketa salassapitovelvoitteesta tiedonsiirrossa perustuu 1287/2013 23§.

virka-asema	nimi (pakollinen)	kyllä	ei
varhaiskasvatuksen opettaja/ luokanopettaja/-valvoja			
erityisopettaja			
oppilaanohjaaja			
kouluterveydenhoitaja			
kuraattori			
sosiaalityöntekijä			
perheneuvolan työntekijä			
hyvinvointipedagogi			
koulunuorisotyön tekijä/etsivä nuori- sotyön tekijä			
koulunkäynnin ohjaaja/lastenhoitaja			
apulaisrehtori/koulun johtaja			
huoltaja(t)			
muu			

_____ koulussa opiskeluhooltorekisteriä ylläpitää _____.

Allekirjoitettu lupalomake annetaan rekisterinpitäjälle.

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon koollekutsuja _____ (nimi)

Liperissä ____ / ____ 20____

Oppilaan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Lähteet

Joensuun seudun opetussuunnitelma 2016, <https://peda.net/opetussuunnitelma/ops2016>

Koululaisten ja opiskelijoiden palvelut, <https://www.siunsote.fi/koululaisten-ja-opiskelijoiden-palvelut>

Kristiina Laitinen, Opetushallitus, Johtamisverkosto 15.3.2023, Opiskeluhoolto uudistuu – Koulutuksen järjestäjän ja opetuksen järjestäjän näkökulma

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 1986/609 4 § - 10 §

Perusopetuslaki 29 §, 31 §, 35 § - 36 §

Opetushallitus, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Oppilas- ja opiskeluhoolto, <https://okm.fi/oppilas-ja-opiskelijahuolto>

THL- opiskeluhoolto, <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto>